

УДК 347.73

КРЕДИТНИЙ РЕЙТИНГ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД МІСТ (МУНІЦИПАЛІТЕТІВ): ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Ірина БУРЯК,

аспірант кафедри фінансового права юридичного факультету
Національного університету державної фінансової служби України

АНОТАЦІЯ

У статті проводиться теоретичне дослідження кредитного рейтингу територіальних громад міста (муніципалітетів) в Україні як правового інституту, встановлено правові засади проведення кредитного рейтингування територіальних громад міста та суб'єктів комунального сектору економіки, залежність їх кредитних рейтингів від суверенного кредитного держави. З'ясовано коло суб'єктів, які здійснюють діяльність із встановлення кредитного рейтингу муніципалітету, зокрема міжнародних рейтингових агентств та уповноважених рейтингових агентств – резидентів України. З'ясовано порядок на законодавчі вимоги щодо проведення кредитного рейтингування муніципалітету, запропоновано зміни до законодавства, націлені на вдосконалення зазначеного правового інституту.

Ключові слова: кредитний рейтинг територіальної громади міста (муніципалітету), місцеві запозичення, місцеві гарантії, кредитне рейтингування.

CREDIT RATING OF TERRITORIAL COMMUNITY OF THE CITY (MUNICIPALITIES): LEGAL ASPECTS

Iryna BURIK,

Postgraduate Student at the Department of Financial Law of the Law Faculty
of the National University of the State Fiscal Service of Ukraine

SUMMARY

The article contains a theoretical study of the credit rating of the territorial communities of the city (municipalities) in Ukraine as a legal institution, establishes the legal principles for credit rating of the territorial communities of the city and the entities of the municipal sector of the economy, the dependence of their credit ratings on the sovereign credit rating of the state. The range of subjects, which are engaged in the establishment of the credit rating of the municipality, in particular, international rating agencies and authorized rating agencies – residents of Ukraine, has been clarified. The procedure for the legislative requirements for the credit rating of the municipality has been ascertained and the changes to the legislation, aimed at improving this legal institution have been proposed.

Key words: credit rating of the territorial community of the city (municipality), local borrowings, local guarantees, credit rating.

Постановка проблеми. Забезпечення життєдіяльності територіальної громади, розвитку інфраструктури міста, стимулювання економічного розвитку регіону та комунального сектору економіки зокрема є сферою відповідальності органів місцевого самоврядування, які виконують покладені на них функції і завдання в інтересах відповідної територіальної громади. Ресурси бюджету розвитку територіальної громади зокрема та місцевого бюджету загалом є недостатніми для оперативного реагування на всі виклики сьогодення. Це спонукає органи місцевого самоврядування використовувати, зокрема, такі інструменти, як місцеві запозичення та місцеві гарантії, право на застосування яких передбачене, передусім, у ст.ст. 16–18 та 74 Бюджетного кодексу України [1], які є доступними в разі одержання територіальними громадами відповідних міст позитивного кредитного рейтингу (рейтингу кредитоздатності), достатньо високого для одержання залученого кредитного капіталу безпосередньо (шляхом одержання місцевих запозичень) та опосередковано через суб'єктів комунального сектору економіки (шляхом надання місцевих гарантії).

Актуальність теми дослідження. Кредитне рейтингування муніципалітетів є досить поширеним явищем, яке отримало поширення в Європі та є досить новою практикою в Україні, яка одержує поширення. В законодавстві чітко не врегульовано підстави та критерії обов'язковості проведення кредитного рейтингування територіальних громад міст, а тому здійснюється така діяльність з ініціати-

ви самих територіальних громад. Відповідно, зважаючи на активізацію муніципалітетів у сфері здійснення місцевих запозичень та надання місцевих гарантії, правова природа цих відносин та стан їх правового регулювання викликають дедалі більший науковий інтерес.

Стан дослідження. Варто зазначити, що в теоретичному та емпіричному дослідженні проблем кредитного рейтингу територіальних громад міст (муніципалітетів) важливу роль відіграють окремі спеціальні дослідження таких вчених, як В.Д. Базилевич, О.М. Карпетян, В.Й. Карпінєць, Н.М. Ковалко, М.В. Костель, О.Ю. Матвеева, А.Ю. Мулько, І.С. Музики, І.П. Петренко, Н.І. Притула, І.Д. Скляр, І.З. Сторонянської, Н.Я. Якимчук та інших. Однак необхідно зазначити, що у вітчизняній фінансово-правовій та економічній літературі відбуваються лише перші кроки доктринального визначення правового інституту кредитного рейтингування територіальних громад міст (муніципалітетів) та аналізу шляхів його становлення та правового регулювання.

Мета і завдання статті – визначення правових засад та значення кредитного рейтингу територіальних громад міст (муніципалітетів) як правового інституту, аналіз чинного законодавства та з'ясування основних напрямів його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Загальні вимоги законодавства щодо кредитного рейтингування емітентів, до яких загалом належать територіальні громади міст, Автономна

Республіка Крим та комунальні підприємства, закріплені в ст. 4-1 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», де зазначено: «Випадки обов'язкового визначення рейтингової оцінки емітентів та цінних паперів визначаються законом» [2]. Проте рейтингової оцінки потребують «усі види боргових та іпотечних емісійних цінних паперів, які не розподіляються між засновниками або серед заздалегідь визначеного кола осіб і можуть поширюватися шляхом публічного розміщення, купуватися та продаватися на фондовій біржі, крім державних цінних паперів та цінних паперів, емітованих державою іпотечною установою» [2, ст. 4-1]. Оскільки прямо не зазначено про місцеві цінні папери, вони до вказаного винятку не належать. Таким чином, рейтингової оцінки потребують облігації місцевої позики. Однак у законодавстві відсутній обов'язок територіальної громади чи суб'єкта комунального сектору економіки пройти процедуру рейтингової оцінки, якщо місцеве запозичення здійснюється не в формі розміщення облігацій місцевої позики, а шляхом отримання кредиту (позики) чи надання місцевої гарантії виконання зобов'язання суб'єктом комунального сектору економіки.

Із метою залучення інвестицій у формі місцевих запозичень чи кредитів (позик) під місцеві гарантії найбільш важливим для інвестора (кредитора) є здатність позичальника своєчасно виконувати як взятих на себе раніше, так і майбутніх боргових зобов'язань. Кредитний рейтинг і рейтинг інвестиційної привабливості дають змогу місту виділити себе серед інших та продемонструвати рівень корпоративної культури, підвищити інвестиційну привабливість міста, провести передінвестиційну підготовку, надати ринку незалежний орієнтир його фінансової привабливості (платоспроможності), а також сформувати і підтримувати імідж надійного позичальника.

Однак наявність у суб'єкта господарювання чи у територіальної громади (АРК) кредитного рейтингу є важливою умовою відкритого фінансового ринку і використовується на міжнародному рівні, зокрема, під час проведення переговорів з інвесторами для залучення коштів, у тому числі у процесі визначення кредитного рейтингу їхніх цінних паперів.

Перші рейтинги кредитоспроможності муніципалітетів, тобто рейтинги муніципальних облігацій з'явилися у США після Великої депресії. Поява рейтингів була викликана потребою кредиторів у зменшенні ризиків за умови розвитку фінансового ринку. Проте присвоєння рейтингу місту стає істотним фактором підвищення його конкурентоздатності його конкурентоздатності в одержанні кредитів. Із того часу муніципальні кредитні рейтинги отримали широке визнання серед інвесторів як зручний інструмент диференціації кредитоспроможності емітентів. Муніципалітети (територіальні громади міст) визнаються більш надійними позичальниками, оскільки: 1) мають різноманітні і постійні, законодавчо визначені джерела бюджетних доходів; 2) фінансово-бюджетна система муніципалітетів «вбудована» в бюджетну систему регіону держави, відповідно, на законодавчо визначених умовах можлива допомога з регіонального і федерального бюджету; 3) муніципалітет за законом володіє значною власністю (комунальною власністю), яка може виступати умовне як забезпечення; 4) муніципалітет, органи місцевого самоврядування як юридичні особи можуть бути ліквідовані (реорганізовані) лише за законом і в будь-якому разі, але тут чітко визначаються правонаступники [3].

Отже, як зазначає О.Ю. Матвеева, муніципалітети мають систематично вживати заходи, спрямовані на підвищення свого кредитного рейтингу, формувати позитивний імідж як кредиторів і позичальників [4]. Чим вищою буде рейтингова оцінка, тим під менші відсотки територіальна громада міста зможе залучити кошти [5].

У Законі України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30 жовтня 1996 р. № 448/96-ВР (далі – Закон № 448) у ст. 1 закріплено поняття «визначення кредитного рейтингу (рейтингування)» та його дефініцію: «це діяльність із надання професійних послуг на ринку цінних паперів, спрямована на визначення кредитоспроможності об'єкта рейтингування, яка може бути проведена рейтинговим агентством». А кредитний рейтинг визначається як «умовний вираз кредитоспроможності об'єкта рейтингування загалом та/або його окремого боргового зобов'язання за національною шкалою кредитних рейтингів» [2]. Рейтингова оцінка цінних паперів емітента характеризує рівень спроможності позичальника (емітента) своєчасно та у повному обсязі обслуговувати зобов'язання за цінними паперами.

Дослідники зазначають, що одним із базових принципів рейтингової оцінки стану суб'єктів є комплексність і тому процедура кредитного рейтингового оцінювання не обмежується лише кількісним фінансовим аналізом статистичних чинників [6].

Рейтинговий звіт – це основний документ, який надається на розгляд членам Рейтингового комітету (колегіальний орган) із метою прийняття рішення про визначення кредитного рейтингу позичальника/боргового інструменту. Надалі Рейтинговий звіт, а також Рішення Рейтингового комітету передаються позичальнику/емітенту і використовуються ним як із регуляторною метою, так і як інструмент комунікації з інвесторами і діловими партнерами. Зокрема, під час визначення та оновлення рейтингової оцінки враховується інформація, що надається суб'єктом рейтингування, в обсязі, що передбачений Правилами визначення уповноваженим рейтинговим агентством рейтингової оцінки за Національною рейтинговою шкалою, затвердженими Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 12 січня 2016 р. № 17 [7]. Рейтингові агентства керуються також такими документами, як Порядок проведення оцінки фінансового стану бенефіціара та визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 1 квітня 2003 р. № 247 [8], Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, Постанова правління Національного банку України від 30 червня 2016 р. № 351 [9].

Відповідно до ст. 4-1 Закону № 448 «Рейтингові оцінки, отримання яких відповідно до закону є обов'язковим, мають право визначати виключно уповноважені рейтингові агентства та/або міжнародні рейтингові агентства (разом – Рейтингові агентства). Міжнародні рейтингові агентства обов'язково мали бути визнані Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку».

Рейтингові агенції затверджують власні методології рейтингування, згідно з якими оцінюють підприємства, зокрема підприємства, що займаються інвестиційно-будівельною діяльністю, органи місцевого самоврядування тощо [10]. Такий рейтинг ґрунтується на результатах аналізу інвестиційного потенціалу міста та інвестиційного ризику, який пов'язаний з інвестиційною діяльністю на території міста без урахування внутрішніх ризиків, спільних для усіх об'єктів рейтингування на території України» і загалом за національною шкалою рівнів інвестиційної привабливості міста отримують оцінку, визначену в рейтинговому звіті. При цьому національні рейтингові агентства керуються Національною рейтинговою шкалою, що затверджена Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рейтингової шкали» від 26 квітня 2007 р. № 665 [11]. Визначення рейтингової оцін-

ки міжнародним рейтинговим агентством здійснюється за шкалою, яка прийнята таким агентством [2, ст. 4-1].

З метою отримання кредитного рейтингу орган місцевого самоврядування подає до рейтингового агентства такий перелік документів (фінансова та статистична інформація, як правило, надається за 3 попередні роки на останню звітну дату поточного року): 1) річні звіти про виконання бюджету міста; 2) рішення міської ради «Про бюджет міста» на попередній та поточний роки; 3) перелік найбільших підприємств – платників податків до місцевого бюджету та окремі показники, що характеризують їх діяльність; 4) інформація про боргові зобов'язання міської ради (прямий та гарантований борг) та комунальних підприємств; 5) інформація (переважно статистичного характеру) стосовно соціально-економічного розвитку міста (характеристика демографічної ситуації, ринку праці, промисловості, транспорту, внутрішньої та зовнішньої торгівлі, інвестиційної діяльності, розвитку малого бізнесу); 6) характеристика житлово-комунального господарства міста, стан галузі, основні підприємства, тарифна політика та динаміка обсягу заборгованості населення за житлово-комунальні послуги; 7) характеристика земельного фонду та наявності в розпорядженні комунальної власності, інформація про продаж та оренду землі й об'єктів комунальної власності; 8) загальна характеристика адміністративно-територіального устрою, районний поділ муніципалітету, адміністративно-організаційна структура місцевих органів влади територіальної громади, взаємовідносини між різними гілками влади на місцевому та регіональному рівнях [12, с. 22].

Значну увагу під час рейтингового аналізу органу місцевого самоврядування приділяють: 1) економічній базі, зростанню та диверсифікованості економіки регіону або муніципального утворення; 2) фінансовому стану, що прямо пов'язаний з економічним добробутом регіону, оскільки більшість джерел надходжень (від податків на доходи, на майно, плати за різноманітні ліцензії, збори тощо) залежать від темпів економічного зростання; 3) демографічній ситуації регіону, оскільки її оцінка дає змогу спрогнозувати економічний розвиток у перспективі та умовний обсяг надходжень до бюджету; 4) структури працевдатного та непрацевдатного населення; 5) глибини та ступені диверсифікованості та стону економічної бази регіону; 6) вазі основних роботодавців у регіоні; 7) рівню безробіття й неповної зайнятості; 8) рівню економічного добробуту регіону або муніципального утворення; 9) наявності попередньо взятих кредитів; 10) якості менеджменту в органі місцевого самоврядування; 11) стабільності міжбюджетних відносин; 12) балансу доходів і витрат; 13) наявності в органі місцевого самоврядування продуманої стратегії (плану) інвестування; 14) встановленим процедурам внутрішнього фінансового контролю для будь-яких видів діяльності тощо [10].

До негативних явищ, що знижують кредитний рейтинг міста, належать:

1) фактори, що визначають ймовірність дефолту (PD) [9]: а) своєчасність сплати боргу; б) фінансовий стан (зокрема стан виконання бюджету); обсяг, структура та динаміка боргового навантаження бюджету, передбачені в бюджеті витрати на обслуговування та/або погашення зобов'язань; інформація, що може свідчити про наявність ризиків несвоєчасного виконання зобов'язань; в) ознаки високого кредитного ризику;

2) обмеження на залучення боргу (БК України): 1) фінансування виключно капітальних, а не поточних видатків; 2) законодавчі обмеження щодо граничного обсягу місцевого боргу та гарантованого місцевого боргу, встановлені в ст. 18 БК України [1]; 3) видатки на обслуговування боргу не можуть перевищувати 10% видатків загального фонду; 4) обсяг та умови місцевих запозичень і місцевих гарантій погоджує

Міністерство фінансів України; 5) в разі прострочення погашення боргу (порушення графіку погашення) – позбавлення права здійснювати місцеві запозичення протягом 5 років.

Для прикладу, в Рейтинговому звіті VNSA 007-016 про оновлення кредитного рейтингу йдеться про встановлення рейтингової оцінки міста Вінниця, яке на 8 червня 2018 р. одержало рівень інвестиційної привабливості uaINV4+ та зазначено, що рівень міста обмежується, зокрема, високою потребою в залученні додаткового фінансування, в тому числі на відновлення об'єктів міської інфраструктури та житлово-комунального господарства, проте підтримується: 1) високим рівнем бюджетної забезпеченості міста: обсяг доходів бюджету м. Вінниці без урахування трансфертів у розрахунку на одного мешканця в 2017 р. перевищував (на 10,2%) середній показник по місцевих бюджетах загалом та показники більшості міст України з аналогічним адміністративно-територіальним статусом та структурою економіки; 2) високими темпами зростання доходної частини бюджету без урахування трансфертів (128,8% у 2015 р., 157,1% у 2016 р. та 138,8% у 2017 р.), у тому числі внаслідок позитивного впливу бюджетної та податкової реформ; 3) диверсифікацією господарського комплексу міста за видами економічної діяльності та низьким рівнем концентрації надходжень до бюджету за основними платниками податків та інших обов'язкових платежів; 4) високим рівнем прозорості діяльності міської влади та здійсненням заходів щодо покращення надання послуг суб'єктам підприємництва та мешканцям міста; 5) ефективною політикою міської влади стосовно управління місцевим боргом із метою оптимізації його обсягу й структури та зменшення боргового навантаження бюджету міста [13].

У Концепції створення системи рейтингової оцінки регіонів, галузей національної економіки, суб'єктів господарювання зазначається, що національна рейтингова шкала дає змогу оцінити кредитний ризик позичальника – регіону, органу місцевого самоврядування, суб'єкта господарювання, та окремих боргових інструментів – облігацій, векселів, позичок [14]. Отже, територіальна громада, яка здійснює випуск облігацій місцевої позики, проходить кредитну рейтингову оцінку як емітент, а також визначається рейтингова оцінка облігацій місцевої позики як цінних паперів. Але зазначають низку проблемних моментів:

1) послуги міжнародних рейтингових агентств є непомірно дорогими для більшості територіальних громад – емітентів. Із цього приводу Л.П. Максимова стверджує про доцільність розширення мереж агентств та консалтингових компаній, що спеціалізуються на рейтинговій оцінці кредитоспроможності та законодавчого закріплення тарифів на їхні послуги [5, с. 61]. На нашу думку, більш оптимальним є встановлення механізму державного регулювання тарифів на послуги рейтингових агенцій;

2) суверенний рейтинг України як держави, який становить своєрідну верхню межу для позичальника цієї країни, є досить низьким [15]. На 2018 р. міжнародним рейтинговим агентством S&P Global Ratings підтверджено довгострокові і короткострокові суверенні кредитні рейтинги України за зобов'язаннями в іноземній і національній валюті на рівні «В- / В», а прогноз агентства по рейтингу України – «стабільний» [16]. За умови спрошеного стандартизованого підходу до розрахунку кредитних ризиків за Базель II, зовнішні рейтинги застосовуються тільки щодо держав та банків і визначаються агентствами експортного фінансування, що функціонують у більшості країн, а для інших контрагентів значення коефіцієнтів ризиків відповідають рейтингу країни [17];

3) кредитна рейтингова оцінка територіальної громади здійснюється на певний період – період розміщення відповідних облігацій місцевої позики і потребує постійного оновлення.

Так, Б.Ю. Кишакевич, аналізуючи рейтингів міжнародних рейтингових агентств, зазначає, що, незважаючи на важливість міжнародної рейтингової оцінки, за останні три роки спостерігається тенденція до відмови від послуг провідних рейтингових агентств, оскільки міжнародні рейтингові агентства фактично представляють оцінку позичальників та емітентів із позицій північноамериканських інституціональних інвесторів, незначною мірою враховують національну специфіку країн, що розвиваються, та країн із перехідною економікою [18]. Своєю чергою, І.Т. Дзюбек зазначає, що підготовлені найбільшими і найбільш відомими рейтинговими агентствами, до яких належать так звана «велика трійка» Standard & Poor's, Moody's Investor Service и Fitch Ratings, рейтингові звіти викликають багато [19]. Найбільш відомим є приклад, що стосувався американського енергетичного товариства "Enron" в 2001 р. – рейтингові агентства розуміли його проблеми, проте ще за кілька днів до банкрутства вказували на його хороший інвестиційний рівень [20]. Відповідно, отримало розвиток національне рейтингове законодавство, в тому числі щодо визначення рейтингу принципала за державними гарантіями уповноваженими (вітчизняними) рейтинговими агентствами та/або міжнародними рейтинговими агентствами (разом – Рейтинговими агентствами).

Дуже важливим є питання суб'єкта кредитного рейтингування. Незважаючи на те, що кошти місцевого бюджету відповідно до ст. 142 Конституції України належать територіальній громаді і органи місцевого самоврядування залучають кошти шляхом місцевих запозичень або надають місцеві гарантії від імені територіальної громади, рейтинговому кредитному оцінюванню піддаються саме органи місцевого самоврядування. Так, вони виступають учасниками правовідносин у сфері місцевих запозичень та місцевих гарантії, але вони діють від імені суб'єкта права територіальної громади відповідного міста як його представники (міський голова, виконавчий комітет ради, фінансовий орган виконавчого комітету тощо) чи агенти і виступають сторонами відповідних договорів (угод). Варто зазначити, що, крім виконавчого комітету міської ради, активними учасниками відносин виступають фінансовий орган виконавчого комітету, міський голова тощо, а з огляду на реформу децентралізації та об'єднання територіальних громад формуються нові територіальні громади, які стають правонаступниками окремих територіальних громад міст, що увійшли до об'єднання. правонаступниками стають не виконавчі органи об'єднаної територіальної громади, а власне об'єднана територіальна громада. Орган місцевого самоврядування завжди діє від імені територіальної громади, окрім виконання делегованих державою повноважень, а власне територіальна громада діє в особі певного органу місцевого самоврядування відповідно до покладених на нього повноважень. Тому вважаємо, що кредитному рейтингуванню має піддаватися саме територіальна громада міста, а не власне місто (як адміністративно-територіальна одиниця) чи певний орган місцевого самоврядування.

Кредитний рейтинговий оцінці може бути піддане і комунальне підприємство. Варто визнати, що з метою залучення внутрішніх та зовнішніх кредитів, стимулювання інтересу до інвестиційних проектів та запевнення кредиторів у фінансовій спроможності територіальних громад, платоспроможності комунальних підприємств, а також із метою уникнення чи попередження неплатоспроможності емітента, власне органи місцевого самоврядування та комунальні підприємства мають бути самі зацікавлені проходити кредитну рейтингову оцінку, що «характеризує рівень спроможності емітента цінних паперів своєчасно та в повному обсязі виплачувати відсотки і основну суму за борговими зобов'язаннями стосовно боргових зобов'язань інших позичальників» (ч. 1 ст. 1 Закону № 448).

«Наявність кредитного рейтингу є репрезентативною характеристикою міста, що може мотивувати інвесторів купувати боргові зобов'язання» [66, с. 120].

Щодо обов'язковості проходження рейтингування Н.М. Ковалко зазначає: «Обов'язковий рейтинговий оцінці мають підлягати підприємства, у статутних капіталах яких є частка комунальної власності». [21]. Така пропозиція є слушною, проте в разі, коли такі підприємства виступають емітентами чи беруть позику (кредит) у фінансовій установі (банку) чи Міжнародної фінансової організації. В іншому разі, коли місцева гарантія не пов'язана з реалізацією інвестиційного проекту чи приймається рішення про залучення місцевого запозичення, вважаємо, що обов'язковий кредитний рейтинговий оцінці мають підлягати саме територіальні громади міст. Отже, доцільно доповнити ст. 4-1 Закону «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» окремим абзацом, де закріпити такі положення.

Варто підтримати пропозицію О.В. Пальохи, який зазначає, що з метою полегшення моніторингу та ідентифікації ризиків необхідно створити єдину інформаційну базу про фінансовий стан позичальників – органів місцевого самоврядування та суб'єктів комунального сектору економіки. Обов'язковим є визначення і опублікування кредитних рейтингів органів місцевого самоврядування як позичальників та кредитних рейтингів муніципальних цінних паперів, що випускаються або знаходяться в обігу [22].

Єдиний інформаційний ресурс про фінансовий стан позичальників – територіальних громад міст та Автономної Республіки Крим, а також суб'єктів комунального сектору економіки доцільно розмістити на сайті Міністерства фінансів України, який веде єдиний реєстр місцевих запозичень та місцевих гарантії (ч. 4 ст. 18 БК України).

Висновки. Кредитна рейтингова оцінка територіальної громади міста (муніципалітету) і відповідних облигацій місцевої позики, зокрема і як гаранта виконання зобов'язань комунальними підприємствами, характеризує рівень їх спроможності як позичальника своєчасно та у повному обсязі виконувати зобов'язання за кредитами (позиками), обслуговувати зобов'язання за цінними паперами чи гарантувати виконання зобов'язань суб'єктами комунального сектору економіки. Кредитної рейтингової оцінки в обов'язковому порядку потребують облигації місцевої позики. Однак територіальні громади міст (муніципалітети) самі зацікавлені в отриманні кредитного рейтингу, якщо приймають в особі органів місцевого самоврядування рішення залучати, передусім, із метою реалізації інвестиційних проектів кредити (позики). Ми підтримуємо пропозиції щодо доцільності розширення мереж агентств та консалтингових компаній, що спеціалізуються на рейтинговій оцінці кредитоспроможності, при цьому вважаємо за необхідне встановити механізм державного регулювання тарифів на їхні послуги. Також зважаючи на те, що орган місцевого самоврядування завжди діє від імені територіальної громади, окрім виконання делегованих державою повноважень, а власне територіальна громада діє в особі певного органу місцевого самоврядування відповідно до покладених на нього повноважень, пропонуємо закріпити в законодавстві, що кредитному рейтингуванню піддається саме територіальна громада міста, а не власне місто (як адміністративно-територіальна одиниця) чи певний орган місцевого самоврядування.

Окрім цього, коли комунальні підприємства виступають емітентами чи беруть позику (кредит) у фінансовій установі (банку) чи Міжнародної фінансової організації вони мають піддаватися кредитному рейтингуванню в обов'язковому порядку. Натомість, коли місцева гарантія

не пов'язана з реалізацією інвестиційного проекту чи приймається рішення про залучення місцевого запозичення, вважаємо, що обов'язковий кредитний рейтинговий оцінці мають підлягати саме територіальні громади міст. Отже, пропонуємо доповнити ст. 4-1 Закону «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» окремим абзацом, де закріпити такі положення.

Список використаної літератури:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/print1443617528865648#n348>.
2. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30 жовтня 1996 р. № 448/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр>.
3. Марченко Г. Кредитный рейтинг как механизм повышения инвестиционной привлекательности муниципальных образований / Г. Марченко, О. Мачульская. Новые рынки. 2002. № 6. URL: <https://raexpert.ru/researches/regions/creditrating>.
4. Матвеева О.Ю. Розширення можливостей органів місцевого самоврядування щодо фінансового забезпечення розвитку регіонів / О.Ю. Матвеева, А.Ю. Мулько. Теорія та практика державного управління. 2015. Вип. 4 (51). С. 138–145.
5. Максимова Л.П. Місцеві запозичення як джерело фінансування перспективного розвитку регіонів / Л.П. Максимова, Н.П. Костіна. Наукові записки. С. 61.
6. Скляр І.Д. Кредитний рейтинг муніципальних утворень як інструмент бюджетного менеджменту / І.Д. Скляр, М.В. Костель, А.О. Гордієнко. Вісник СумДУ. 2014. Серія «Економіка». № 3. С. 114–121.
7. Правила визначення уповноваженим рейтинговим агентством рейтингової оцінки за Національною рейтинговою шкалою, затвердженими Рішеннями Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 17 від 12 січня 2016 р..
8. Порядок проведення оцінки фінансового стану бенефіціара та визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, затверджений Наказом МФУ № 247 від 01.04.2003 р..
9. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова правління Національного банку України від 30 червня 2016 р. № 351. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/PB16098.html.
10. Рейтингова методологія (нова редакція) для рейтингових оцінок за національною рейтинговою шкалою, затверджена Наказом генерального директора ТОВ «КРЕДИТ-РЕЙТИНГ» № 4 від 21 березня 2016 р. URL: http://www.credit-rating.ua/img/st_img/Press-release/2013/Metodologia_21_03_2016.pdf.
11. Про затвердження Національної рейтингової шкали: Постанова Комітету Міністрів України від 26 квітня 2007 р. № 665. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/665-2007-п>.
12. Кузнецов А. Методичні рекомендації для муніципалітетів. Залучення банківського фінансування для виконання проектів з енергоефективності та відновлювальних джерел енергії (листопад 2017 р.): Посібник / А. Кузнецов, О. Самойлова. К., 2017. 27 с. URL: http://bioenergy.in.ua/media/filer_public/21/16/2116b8de-21d4-4e9c-8a00-316700fed662/mpifin.pdf.
13. Рейтинговий звіт VNSA 007-016 про оновлення кредитного рейтингу (об'єкт рейтингування м. Вінниця). URL: http://www.credit-rating.ua/img/files/reports/report_381442F8-D575-4F21-86F2-A525AF0F711B.pdf.
14. Про схвалення Концепції створення системи рейтингової оцінки регіонів, галузей національної економіки, суб'єктів господарювання: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2004 р. № 208-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208-2004-р>.
15. Берадзе Г., Берадзе К. Муніципальні облігації України. Ринок цінних паперів: Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. 2002. № 11. С. 67–75.
16. Агентство S & P оновило кредитний рейтинг України. Сьогодні. 2018. 23 квітня. URL: <https://ukr.segodaya.ua/economics/enews/agentstvo-sp-obnovilo-kreditnyy-reyting-ukrainy-1132863.html>.
17. Базельські угоди про капітал. URL: <http://discovered.com.ua/glossary/bazelskie-soglasheniya-o-kapitale/>.
18. Кишакевич Б.Ю. Використання рейтингових моделей в ризик-менеджменті. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vldfa/2009_16/KyshakevychB.pdf (дата звернення: 04.04.2017).
19. Дзюбек І.Т. Рейтинговые агентства – оценка риски или провокация. Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність: Матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 15–16 березня 2012 р.: тези доповідей / [редкол.: В.Г. Герасимчук (відпов. ред) та ін.]. К.: НТУУ «КПІ», 2012. 240 с. URL: http://fmm.kpi.ua/_userfiles/ISTC-2012.pdf.
20. Song Hongbing, Wojna o pieniądze – prawdziwe źródła kryzysów finansowych. Wydawnictwo Wektory, Wrocław 2010.
21. Ковалко Н.М. Кредитна рейтингова оцінка держави: вітчизняні реалії сьогодення. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2017. В.1 (22). С. 321–327. URL: <http://fkd.org.ua/article/viewFile/110047/105455>.
22. Пальоха О.В. Ризики в системі комунального кредитування України та напрямки їх мінімізації. Економіка і суспільство. 2016. Вип. 7. С. 813–817. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/136.pdf.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Буряк Ірина Володимирівна – аспірант кафедри фінансового права Національного університету державної фіскальної служби України;

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Buriak Iryna Volodymyrivna – Postgraduate Student at the Department of Financial Law of the Law Faculty of the National University of the State Fiscal Service of Ukraine

buriak0603@gmail.com